

ЧАСТИНА 1

КОЛЬОРУ ЧОРНОЇ ЖІНОЧОЇ БІЛИЗНИ

1. ВИПАДКИ ТРАВМАТИЗМУ НА ЗАЛІЗНИЦІ

На початку серпня за мною до Харкова заїхав Льошка, і ми відразу на вокзалі взяли два квитки на вечірній потяг. Починалися дощі, вокзал стояв напівпорожній, на перонах за день не встигав прогрітись асфальт. Потрібно було перебути до вечора, перечекати ці дванадцять годин у місті, потім нічний плацкорт і низькі зірки над вагонами, ніби сіль на риб'ячих спинах. Потяг, яким ми їхали, я знав із дитинства, можна навіть сказати, що це був перший потяг у моєму житті, перший, так би мовити, досвід залізниці, я дотепер пам'ятаю ті плацкарти, вогкі, як намоклий папір, простирадла радянських сталевих колій, дим тамбурів, чорні засніжені поля за вікном, ландшафти кольору чорної жіночої білизни, стояла рання весна, і я їхав цим самим маршрутом. Минав час, старіли провідники, мій старий-добрий Суми—Луганськ тягався щовечора вздовж східних кордонів, час від часу я тягався разом із ним. Коли б хто мене розпитав, я багато міг би розповісти про клофе-

лінщиць із купейних вагонів, які зістрибували на переїздах зі щойно здобутими в ресторані лопатниками й печатками з червоного циганського золота, про зеків, які, відкинувшись, повертались додому й поїли всіх навколо бодяжною польською горілкою, про стажерів-провідників, які впивалися, ще не відїхавши як слід від перону, і мені доводилося відчиняти двері, аби впустити нервових опівнічних пасажирів на якійсь безіменній шахтарській станції, одним словом, коли б хто запитав мене про повсякденне життя й героїчну працю моїх співвітчизників, я б, звісно, йому розповів, та менше з тим.

Років десять тому я часто їздив цим потягом без квитка, потрібно було лише вирахувати перевірку квитків провідниками в сусідніх вагонах, перевірка ця, ясна річ, не могла бути синхронною, хтось обов'язково відставав, і потрібно було лише перейти з одного вагону до іншого, а потім повернутися назад. Відтоді мало що змінилося: та сама публіка, ті самі відчайдушні обличчя, ненав'язливий виробничий драйв залізничників, наскільки я знаю, серед них найвищий відсоток венеричних захворювань, ну я думаю — стільки пити.

Тепер ось знову старий-добрий Суми—Луганськ, із квитками до Сватового, роздובбаний загальний вагон. Напроти нас сиділа дівчина, котра відразу ж почала про щось говорити. Про що з нами можна говорити? Я за собою давно помітив — почни говорити зі мною, я обов'язково наговорю якихось дурниць, самому потім незручно буде, краще вже просто слухати. Дівчина мала спортивний вигляд, себто я маю на увазі не спортивний костюм чи там біцепси, які в неї могли бути біцепси? Не було в неї жодних біцепсів, просто спортивний вигляд, загалом — симпатична дівчина, вона й не потре-

бувала нашої участі в розмові, говорила, не змовкаючи, сама. Ми час від часу намагалися підтримати розмову, але переважно пропонували випити. І ось виявилось, що вона студентка міліцейського інституту, буде міліціонером, режим у них військовий, пресують їх посправжньому, з особистим життям, я маю на увазі секс, складно, і косметикою користуватися забороняють. Ну, це правильно, подумав я, якщо міліціонери почнуть користуватись косметикою, їхній суспільний рейтинг, і без того невисокий, остаточно загнеться. Та і з сексом серед міліціонерів треба ще подумати, від сексу бувають діти, нащо нам стільки міліціонерів?! Я собі думав про щось своє, вона справді була непоганою дівчиною, й ображати її не хотілось, хоч ця історія про секс мені не давала спокою — добре, думав я, може, їм бром у компот доливають, щоб вони спали в казармах і не зривали стройової підготовки, цікаво, чи є залежність від брому? Припускаю, що є, припускаю, що переважна більшість цих милих, ще не зіпсованих системою курсантів підсідають на цей самий бром і вже потім тащатся від нього — від свого термоядерного брому — по життю і що для багатьох із них це стає особистою драмою. І вже такий міліціонер, приходячи додому з чергування й кинувши в коридорі свіжі скальпи, проходить на кухню, з'їдає свою калорійну вечерю, дивиться своє токшоу, чистить зуби порошком, але перед тим, як упасти в ліжко, де на нього чекає вірна бездітна дружина, ще раз заходить на кухню, хуярить стакан компоту з бромом, вирубає світло в квартирі, та й сам вирубається, так і не виконавши обов'язків ані перед Богом, ані перед нащадками, я вже не кажу про дружину. «Але ні, — говорить дівчина, — ми якось вирішуємо цю проблему,

це ж життя». — «Ну, да, — відповідаю, — що ж це за життя — дрочити замучишся». — «Ні, — продовжує вона, — мені все подобається, ось їду додому в Луганськ, на канікули. А ви куди їдете?»

Близько року тому в якомусь інтерв'ю я сказав, що хочу написати книгу про анархізм. Тепер уже не пригадую, чому саме я так сказав, жодного бажання писати книгу про анархізм у мене тоді не було, ну та це ще не причина, аби не писати. Зрештою, має ж хтось писати й про це, то чому б і не я. Наміри мої були прості і зрозумілі — проїхатися місцями найбільш активної діяльності українських анархо-комуністів і спробувати потім про це щось написати. Я взяв посвідчення журналіста й домовився з Льошкою, що він поїде зі мною та буде все це фотографувати. Льошка поставився до ідеї серйозно й усе перепитував, що йому прочитати, аби бути в курсі. «Не знаю, — відповідав я, — почитай Кропоткіна. А краще не читай».

Літо закінчувалося, погода псувалася, і в якийсь момент ми таки зібралися. Льошка заїхав, як я вже говорив, за мною до Харкова, і ось ми вже кілька годин не спали в темному вагоні з незрозумілою пасажиркою, намагаючись пояснити їй, куди ж ми насправді їдемо, і не маючи ні сил, ні особливого вміння це зробити. Переказувати їй теорію анархічного самоврядування я не наважувався, нащо це їй, із її стройовою підготовкою й бромом, а говорити про дитинство і демонів, які з нього час від часу виповзають, теж було щонайменше дивно — що вона могла зрозуміти в моєму дитинстві, не розібравшись як слід зі своїм.

Іноді ти просто мусиш прислухатися до власних химер, до своїх внутрішніх голосів, принаймні до най-

симпатичніших із них, іноді необхідно скористатися з їхніх порад, наприклад коли вони нашіптують тобі: ану ж, поїдь, ти ж там жив свого часу, ти ж там виріс, ну, може, не зовсім там, але яка різниця, спробуй ще раз вибратися з тих западин, подивимося, чи стане тобі духу, чи стане тобі пам'яті — відновити всі ці маршрути, які дивним і неймовірним чином наклалися на твій персональний досвід протистояння; іноді варто випустити на прогулянку всіх своїх демонів, котрі й без того вилітають щоночі з твоїх легень, як поштові голуби з кліток, лише їм відомими маршрутами. То що я міг відповісти тій дівчині з усіма її біцепсами? Що? Що я буду рухатися в одному з нею напрямку протягом іще кількох годин, як робив це багато разів; що десь посеред ночі, якщо цей потяг не зійде з колії й ми всі не загинемо під його уламками, я встану і спробую рухатися далі; спробую повернутися до міста, у якому я виріс і до якого я намагаюсь останнім часом зайвий раз не потикатися, спробую доїхати до своїх друзів, які на мене десь там чекають; що я зовсім не маю на меті щось заново для себе відкрити, просто буду пересідати з потяга на потяг, з автобуса в автобус, змінюючи маршрути й купуючи квитки, зупиняючись час від часу лише для того, аби вкотре пересвідчитися, що нічого не змінилося, усе так, як було раніше, як було завжди, як і має бути; що нічого й не могло змінитися, якщо не змінився ти сам. І що ось у цьому справді варто переконатися. Я не міг розповісти як слід, куди саме я їхав, вона б не зрозуміла, тому що там, де для неї зупинявся потяг, для мене зупинявся час, і я міг лише чекати, коли він знову рушить, чекати, затамувавши подих, щоб не злякати його, оскільки я надто добре знав цю дорогу,